

Information om genomförda undersökningar av jord, bär och svamp vid Skelleftehamn – resultat från provtagning 2021.

Information on investigations of soil, berries and mushrooms in Skelleftehamn

Marken norr om Boliden Rönnskär har förhöjda metallhalter av bl a bly och arsenik. Undersökning av mark, bär och svamp genomfördes 2019 och resulterade i rekommendationer enligt nedan. Under säsongen 2021 har en förnyad provtagning genomförts av lingon, blåbär och svamp. Bedömningen av resultaten ger att de tidigare givna rekommendationerna kvarstår:

- Barn och gravida avråds från att äta svamp från området
- Barn och gravida avråds från att regelbundet äta bär från området
- Övriga vuxna rekommenderas att endast äta svamp från området vid några tillfällen per år och att inte ensidigt äta bär från området
- Undvik att små barn äter jord
- Skölj bär och grönsaker innan förtäring

Kartan visar det aktuella undersökningsområdet (i rött) där mark, bär och svamp undersökts 2019 och 2021. Tidigare undersökt område anger området för Skellefteå kommuns undersökningar 2018.

The map shows the current survey area (red) where soil, berries and mushrooms have been surveyed in 2019 and 2021. The blue area indicates the area for Skellefteå municipality's surveys in 2018.

The soils north of Boliden Rönnskär metal smelter contain elevated metal levels of lead and arsenic, among others. A survey of soil, berries and mushrooms was conducted in 2019 and resulted in recommendations listed below. During the 2021 season a renewed sampling of lingonberries, bilberries (blueberries) and mushrooms has been carried out. An assessment of the results is that the previously given recommendations remain:

- *Children and pregnant women are advised not to eat mushrooms from the area*
- *Children and pregnant women are advised not to eat berries from the area regularly*
- *Other adults are advised to only eat mushrooms from the area on a few occasions per year and not to solely eat berries from the area*
- *Prevent small children from eating soil*
- *Rinse berries and vegetables grown in the area before eating*

*Are there special groups that should be more careful than others?
Children and pregnant women. Young children are usually more sensitive than adults. Young children are also at higher risk to put objects in their mouths and eat soil.*

Bakgrund

Markerna på och omkring Näsudden har visat på höga metallhalter som kan kopplas till äldre utsläpp från smältverket på Rönnskär. Detta uppmärksammades i de miljöutredningar som Skellefteå kommun genomfört i planläggningsarbetet vid Näsudden. Undersökningar i ett vidare område för att utreda jordprov, bär och svamp genomfördes av Boliden Rönnskär 2019, vars resultat informerades om 2020. Under hösten 2021 har en förnyad provtagning genomförts på bär och svamp. Detta för att relativt få prov kunde insamlas 2019.

Utförda undersökningar 2021

Provtagning av blåbär, lingon och svamp har gjorts under hösten 2021 vid Snesviken, Storgrundet och Örberget vid 10 lokaler vardera för lingon och svamp samt 6 för blåbär. Provtagningen har gjorts vid samma lokaler som 2019 där detta varit möjligt. Både sköljda och osköljda prov har analyserats på metaller. Provtagningarna har genomförts av konsulter från Tyréns.

Metallhalterna i lingon är generellt lägre 2021 jämfört med 2019. För blåbär visar resultatet på liknande halter i prover från 2019 och 2021, dock är det svårt att jämföra mellan åren då det 2019 var få blåbär som kunde analyseras. I svamp uppmättes betydligt högre arsenik- och blyhalter 2021 jämfört med 2019. Sköljda prover visar generellt lägre halter än icke sköljda prover, vilket även gäller för svamp för vilka skillnaderna är tydligast.

Bedömningen av resultaten är att rekommendationerna som gavs 2019 kvarstår:

- Barn och gravida avråds från att äta svamp från området
- Barn och gravida avråds från att regelbundet äta bär från området
- Övriga vuxna rekommenderas att endast äta svamp från området vid några tillfällen per år och att inte ensidigt äta bär från området
- Undvik att små barn äter jord
- Skölj bär och grönsaker innan förtäring

Finns det särskilda grupper som ska vara mer försiktiga än andra?

Barn och gravida. Små barn är oftast mer känsliga för påverkan än vuxna. Små barn kan även stoppa saker i munnen och äta jord.

Riskbedömning av sakkunniga

Rekommendationen bygger på en riskbedömning som utförts av Arbets- och miljömedicin vid Norrlands Universitetssjukhus. Riskbedömning från intag av bär och svamp görs med jämförelse mot haltnivåer för både akut toxicitet samt även från ett tänkt långvarigt och regelbundet intag. Riskbedömningen från intag av jord avser små barns oavsiktliga intag av mindre mängd jord samt även en större mängd (10 gram vid ett tillfälle) som jämförs med både akut och långvarig hälsorisk.

Föroreningarnas utbredning i området

Halterna av flera metaller som t ex bly, arsenik och kadmium i framförallt ytjorden (mullskiktet) i skogsmarken är förhöjda och ligger över allmänna riktvärden för förorenad jord. Halterna av organiska miljögifter samt kvicksilver är dock försumbara. I dricksvatten är de undersökta metallerna under Livsmedelsverkets gränsvärden.

Övrigt

Blodundersökning av bly och kadmium hos barn genomfördes i Skelleftehamn 2001. Undersökningen visade att trots förekomsten av ett smältverk i närområdet samt förhöjda halter i ytjorden så var varken bly- eller kadmiumhalterna hos barn i Skelleftehamn förhöjda. Under åren har regelbundna undersökningar av trädgårdsbär och grönsaker (vinbär och sallad) odlade i Rönnskärs närområde utförts, den senaste 2017. Resultatet av dessa undersökningar har inneburit en rekommendation att skölja bär och grönsaker innan intag. Provtagningen av vinbär och sallad ska upprepas år 2022.

Vid frågor är du välkommen att kontakta miljösektionen på Boliden

Rönnskär:

If you have questions you are welcome to contact the Environmental department at Boliden Rönnskär:

Ida Tjerngren, ida.tjerngren@boliden.com, tel. 070-202 55 29

Pasi Peltola, pasi.peltola@boliden.com, tel. 070-217 45 86

Maria Wik-Persson, maria-wik.persson@boliden.com, tel. 070-732 27 34